

Sygn. akt V U 85/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lipca 2015 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Regina Stępień

Protokolant: star. sekr. sądowy Ewelina Trzeciak

po rozpoznaniu w dniu 1 lipca 2015 r. w Legnicy

sprawy z wniosku E. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o odsetki z tytułu nieterminowo wypłaconej emerytury w należnej wysokości

na skutek odwołania E. L.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 18 listopada 2014 r.

znak (...)

zmienia decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 18 listopada 2014 r. znak (...) w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy z y ni E. L. prawo do odsetek z tytułu nieterminowo wypłaconego świadczenia w należnej wysokości od 05 stycznia 2013 roku.

Sygn. akt VU 85/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w L. odmówił wnioskodawcy E. L. prawa do ustalenia i wypłaty należności z tytułu odsetek od emerytury przyznanej w wysokości ustalonej decyzją z dnia 06 listopada 2014 r. zgodnie z wyrokiem Sądu z dnia 14 sierpnia 2014 r.

W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń przytoczył treść przepisu art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym organ rentowy wydaje decyzje w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego. Wyrok Sadu Apelacyjnego we Wrocławiu wpłynął do oddziału organu rentowego w dniu 24 października 2014 r. Decyzja realizująca wyrok została wydana w dniu 06 listopada 2014 r. Wypłata wyrównania ustalonego na mocy decyzji nastąpiła w dniu 06 grudnia 2014 r., a więc z zachowaniem terminu określonego w przepisie art. 118 ust. 4 i 5 ww. ustawy. Zakład Ubezpieczeń powołał się także na treść przepisu art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, stosownie do którego jest zobowiązany wypłacić odsetki ustawowe określone przepisami prawa cywilnego, jeżeli nie ustalą prawa

do świadczenia lub nie wypłaci tego świadczenia w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych z wyjątkiem sytuacji, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które zakład nie ponosi odpowiedzialności. Na podstawie decyzji dnia 06 listopada 2014 r. wnioskodawczyni wypłacono wyrównanie świadczenia za okres wskazany w wyroku Sądu. Kwota wyrównania nie obejmowała odsetek, ponieważ w ocenie organu rentowego, nie popełniono błędu przy ocenie sprawy, a przyznanie świadczenia w wysokości ustalonej wskazaną decyzją od dnia 09 lutego 2013 r. było możliwe dopiero na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu. Sąd orzekając co do istoty sprawy, nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustaleniu lub wypłaceniu świadczenia ani o odsetkach.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła E. L. domagając się jej zmiany poprzez zobowiązanie organu rentowego do naliczenia i wypłaty odsetek ustawowych od dnia wymagalności świadczenia emerytalnego w wysokości wynikającej z przeliczonego świadczenia (decyzja z dnia 18 lutego 2013 r.). W ocenie wnioskodawczyni, odpowiedzialność organu rentowego za zwłokę w wypłaceniu zaniżonego świadczenia jest bezsporna i wynika z okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie uzasadniając swoje stanowisko jak w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy wskazał nadto, że z akt sprawy nie wynika jakoby miał popełnić błąd przy ocenie sprawy. Przyznanie świadczenia w wysokości ustalonej decyzją z dnia 06 listopada 2014 r. poczynając od dnia 09 lutego 2013 r. było możliwe dopiero na podstawie prawomocnego orzeczenia Sadu Apelacyjnego. Sąd II instancji nie określił odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w wypłacie świadczenia oraz orzekając do istoty sprawy nie zobowiązał strony pozwanej do wypłaty odsetek mimo, iż wnioskodawczyni wnosila o nie w swoim odwołaniu. Decyzja o przeliczeniu emerytury została wydana niezwłocznie po zwrocie akt z Sądu Apelacyjnego bez naliczania odsetek za zwłokę zgodnie z art. 118 ustawy emerytalnej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 05 grudnia 2012 r. E. L. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę.

Decyzją z dnia 18 lutego 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przyznał E. L. emeryturę od dnia osiągnięcia przez ubezpieczoną wymaganego wieku emerytalnego, tj. od dnia (...) Do ustalenia wysokości emerytury zgodnie z art. 53 ustawy o emeryturach i rentach organ rentowy uwzględnił okresy składkowe wynoszące 21 lat, 5 miesięcy i 7 dni oraz okresy nieskładkowe wynoszące 2 lata, 1 miesiąc i 9 dni. Wobec osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury w 2013 r. wysokość emerytury poczynając od dnia 09 lutego 2013 r. wynosiła 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej, tj. 328,46 zł oraz 80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej, tj. 1.242,29 zł; łącznie 1.570,75 zł. Organ rentowy przy ustalaniu wysokości świadczenia uwzględnił fakt przepracowania przez wnioskodawczynię 30 miesięcy po przyznaniu prawa do wcześniejszej emerytury i przyjął – zgodnie z art. 53 w zw. z art. 21 ustawy nową kwotę bazową. Jednocześnie organ rentowy wstrzymał wypłatę dotychczasowej emerytury, bowiem obecnie obliczone świadczenie okazało się wyższym.

(bezsporne)

Decyzją z dnia 11 stycznia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił E. L. wysokość kapitału początkowego.

(bezsporne)

Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 12 listopada 2013 r., sygn. akt VU 731/13 oddalił odwołanie wnioskodawczyni od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w L. z dnia 11 stycznia 2013 r. i z dnia 18 lutego 2013 r.

(bezsporne)

Na skutek apelacji E. L. od powyższego wyroku, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 14 sierpnia 2014 r., sygn. akt III AUa 68/14 zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 18 lutego 2013 r. w ten sposób, iż ustalił wysokość emerytury wnioskodawczyni poczynając od dnia 09 stycznia 2013 r. na kwocie 1.642,28 zł.

(bezsporne)

W dniu 24 października 2014 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynęły akta zwrócone przez Sąd.

Decyzją z dnia 06 listopada 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizując prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu wydał decyzję przyznającą ubezpieczonej emeryturę w wysokości wskazanej przez Sąd oraz wypłacił wyrównanie.

W dniu 12 listopada 2014 r. E. L. wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie odsetek od świadczenia.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. na mocy decyzji z dnia 18 listopada 2014 r. odmówił wnioskodawczyni prawa do ustalenia i wypłaty należności z tytułu odsetek od emerytury przyznanej w wysokości ustalonej decyzją z dnia 06 listopada 2014 r. zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 14 sierpnia 2014 r. Zdaniem organu rentowego, kwota wyrównania nie obejmowała należności z tytułu odsetek, ponieważ Zakład Ubezpieczeń nie popełnił błędu przy ocenie sprawy, bowiem przyznanie świadczenia było możliwe dopiero na podstawie prawomocnego orzeczenia Sądu.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie E. L. zasługiwało na uwzględnienie.

Skarżąc decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 listopada 2014 r. wnioskodawczyni domagała się odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia – emerytury w wysokości określonej na mocy wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu 14 sierpnia 2014 r. W odwołaniu od powyższej decyzji E. L. podała, że domaga się wypłaty należnych odsetek od dnia wymagalności świadczenia emerytalnego.

Organ rentowy twierdził natomiast, że decyzja w przedmiocie przyznania wnioskodawczyni świadczenia w wysokości określonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego została wydana przed upływem 30 dni od dnia wpływu akt emerytalnych, a tym samym została bez naruszenia przepisu art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nakazującego wydanie decyzji w ww. terminie w ciągu 30 dni od dnia wpływu prawomocnego orzeczenia sądu odwoławczego.

W niniejszej sprawie rozstrzygnięcia wymagała kwestia, czy organ rentowy ma obowiązek zapłaty odsetek od emerytury, przyznanej wprawdzie wnioskodawczyni na mocy decyzji ZUS, jednak w wysokości ustalonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 14 sierpnia 2014 r., sygn. akt III AUa 68/14 w kwocie 1.642,28 zł i wypłaconej na mocy decyzji organu rentowego z dnia 08 listopada 2014 r. wraz z wyrównaniem. Zagadnienie to wymagało ustalenia, czy wypłata przedmiotowego świadczenia nastąpiła w terminie przewidzianym przepisami prawa, a jeśli nie – czy opóźnienie w wypłacie wynikało z przyczyn, za które organ ponosi odpowiedzialność. Zgodnie bowiem z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.), jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych – nie ustalił prawa do świadczenia lub go nie wypłacił, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Termin do ustalenia i wypłaty świadczenia emerytalnego przewidziany jest w przepisach art. 118 ust. 1 – 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2013. 1440 ze zm.). W myśl art. 118 ust. 1 – 3 ustawy organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub

ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji i w tym terminie dokonuje wypłaty świadczenia. Z kolei, w myśl art. 118 ust. 3 ww. ustawy, jeżeli ustalenie prawa lub wysokości świadczenia wymaga przedstawienia dodatkowych dowodów, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się datę końcową dodatkowego terminu do przedstawienia niezbędnych dowodów, wyznaczonego przez organ rentowy, albo datę przedstawienia tych dowodów. Sytuację, w której organ rentowy nie ustala prawa do świadczenia lub jego wysokości, lecz czyni to dopiero organ odwoławczy, reguluje przepis art. 118 ust. 1a. W takim przypadku za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

W przedmiotowej sprawie nie budziło wątpliwości Sądu, że organ rentowy wydając decyzję w dniu 08 listopada 2014 r. nie przekroczył 30 dniowego terminu liczonego od dnia wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego stosownie do przepisu art. 118 ust. 1a ww. ustawy, jednak to nie przekroczenie tego terminu miało znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Istota sprawy sprowadzała się do ustalenia, że opóźnienie w przyznaniu świadczenia w prawidłowej wysokości na podstawie wniosku ubezpieczonej z dnia 05 grudnia 2012 r. było następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność (decyzja z dnia 18 lutego 2013 r., znak (...)).

Wbrew stanowisku organu rentowego, które zostało wyrażone zarówno w zaskarżonej decyzji, jak również w odpowiedzi na odwołanie, w ocenie Sądu nie można było uznać, że nieumieszczenie w sentencji wyroku Sądu Apelacyjnego orzeczenia odnoszącego się do odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w przyznaniu prawa do świadczenia w określonej wysokości, należy traktować równoznacznie z przesądzeniem braku tej odpowiedzialności. Stwierdzenie, o którym stanowi przepis art. 118 ust. 1a zdanie drugie ww. ustawy jest elementem obligatoryjnym wyroku i powinno zostać zawarte w orzeczeniu, ustalającym prawo do świadczenia, zarówno w sytuacji istnienia jak i braku istnienia odpowiedzialności po stronie organu rentowego. Pominięcie tego stwierdzenia w orzeczeniu nie rozstrzyga zatem przedmiotowej kwestii negatywnie. Stanowisko takie zostało też zaprezentowane w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 r., sygn. akt I UZP 2/11 (Lex nr 784338). Dodatkowo powołaną uchwałą zostało przesądzone, że brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. Powoduje to jedynie konieczność odrębnego ustalenia odpowiedzialności organu na potrzeby postępowania z wniosku o wypłatę odsetek.

Sąd na podstawie analizy akt emerytalnych wnioskodawczynie uznał, że organ rentowy miał możliwość przyznania prawa do świadczenia w określonej wysokości we własnym zakresie, a więc ponosi odpowiedzialność za jego nieprzyznanie w kwocie ustalonej na mocy wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 14 sierpnia 2014 r. Sąd uznał, że organ rentowy już w dacie wydawania decyzji z dnia 18 lutego 2013 r. mógł sam dokonać prawidłowej oceny niezbędnej do ustalenia świadczenia emerytalnego w prawidłowej wysokości. W sprawie istotnym pozostawało, że pomimo posiadania już przed dniem 18 lutego 2013 r. całej niezbędnej dokumentacji i informacji, które były wystarczające do przyznania wnioskodawczynie przedmiotowego świadczenia w wysokości 1.642,28 zł, organ rentowy wydał decyzję przyznającą wnioskodawczynie emeryturę w kwocie 1.552,86 zł, a więc wysokości niższej niż ustalona następnie na mocy orzeczenia Sądu Apelacyjnego. Ponosi on więc odpowiedzialność za nieustalenie powyższej okoliczności na podstawie posiadanych dowodów, a ściślej rzecz ujmując, za jej błędną kwalifikację prawną. Zdaniem Sądu, okoliczność ta stanowiła błąd w interpretacji prawa, a tym samym uzasadniała odpowiedzialność organu rentowego. Z tego powodu organ rentowy pozostawał w opóźnieniu z przyznaniem prawa do świadczenia w określonej wysokości.

W zaskarżonej decyzji z dnia 18 lutego 2013 r. Zakład Ubezpieczeń uznał, że wnioskodawczynie przysługuje emerytura wyliczona na podstawie art. 183 ustawy emerytalnej, czyli tzw. emerytura mieszana, która od dnia 09 lutego 2013 r., tj. (...) wynosiła 1.570,75 zł. W ocenie organu rentowego, nie było podstaw do przeliczenia świadczenia przyznanego E. L. na podstawie art. 53 ust. 4 ww. ustawy. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 sierpnia 2014 r. wskazał, że ubezpieczonej przysługiwało prawo do złożenia wniosku o ponowne wyliczenie wysokości emerytury

w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego w trybie art. 53 ust. 4 ustawy, gdyż przeliczenie świadczenia określone w tym przepisie znajduje zastosowanie do sytuacji, gdy ubezpieczony pobierał wcześniej rentę lub emeryturę. Wnioskodawczyni spełniła wszystkie wymogi określone w tym przepisie i z tego powodu organ rentowy powinien przyznać jej emeryturę w najkorzystniejszym wariantcie.

Odnosząc się do stanowiska Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd zauważa, iż łączna analiza przepisów art. 85 ust. 1 ustawy systemowej oraz art. 118 ustawy emerytalnej prowadzi do wniosku, że 30 – dniowy termin na wydanie decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone na mocy orzeczenia Sądu, powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy, termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia (w omawianej sprawie – w najkorzystniejszym wariantcie).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia (wyrok Sądu Najwyższego z 07 października 2004 r., sygn. akt II UK 485/03, Lex nr 148510). W uzasadnieniu wyroku z 21 czerwca 2012 r. w sprawie o sygn. III UK 110/11 (Lex nr 1227452), Sąd Najwyższy wskazał, że w celu ustalenia, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie spowodowane błędem w ustaleniach faktycznych, konieczne jest wykazanie, że w przepisany terminie ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia. W przedmiotowej sprawie Sąd nie miał wątpliwości, że w wymaganym terminie organ rentowy był w stanie zebrać materiał dowody niezbędny do prawidłowego wydania decyzji.

Kierując się treścią wniosku E. L. z dnia 05 grudnia 2012 r. Sąd przyznał wnioskodawczyni prawo do odsetek z tytułu nieterminowo wypłaconego świadczenia w należnej wysokości od dnia 05 stycznia 2013 r. Przy uwzględnieniu, że grudzień liczy 31 dni, organ rentowy powinien wydać prawidłową decyzję do dnia 04 stycznia 2013 r. Z tego powodu Sąd uznał, że poczynając od dnia 05 stycznia 2013 r. organ rentowy pozostawał w zwłoce, a tym samym od tego dnia wnioskodawczyni przysługiwało prawo do odsetek. Wobec stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego, celem wskazania terminu do wydania decyzji, ustalającej przedmiotowe świadczenie w prawidłowej wysokości i jego wypłaty nie znajduje zastosowania art. 118 ust. 1a powołanej ustawy jak wskazywał organ rentowy. Był to bowiem termin dotyczący wydania ponownej decyzji liczony od daty wpływu orzeczenia Sądu Odwoławczego, zaś znaczenie dla ustalenia początkowego dnia płatności odsetek miał wniosek ubezpieczonej z dnia 05 grudnia 2012 r., ponieważ istotą sprawy było odniesienie się do prawidłowości decyzji z dnia 08 lutego 2013 r., skarżonej następnie przez E. L.. Decyzja ta powinna być zatem wydana w terminie określonym w art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej (odnoszonego odpowiednio do pierwszego wniosku o ponowne wyliczenie emerytury), zaś wypłata pierwszego świadczenia emerytalnego powinna nastąpić w terminie wskazanym w przepisie art. 118 ust. 2 ustawy, czyli tym samym, w którym powinna zapaść decyzja. Stąd też wydanie orzeczenia i wypłata świadczenia w kwocie ustalonej następnie orzeczeniem Sądu Apelacyjnego powinny mieć miejsce do dnia 04 stycznia 2013 r.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w punkcie I wyroku zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 18 listopada 2014 r., znak (...) w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni prawo do odsetek z tytułu nieterminowo wypłaconego świadczenia w należnej wysokości od dnia 05 stycznia 2013 r.